

Olympiáda v českém jazyce

3. ročník • 2020/2021 • 1. kategorie (2.–4. třída)

Tabulka hodnocení:

Část	Max. počet bodů	Hodnotitel 1	Hodnotitel 2	Konečný výsledek
1	18			
2	24			
3	20			
Celkem	62			

Instrukce pro vyučující

Žáci budou řešit úkoly rozdělené do tří částí:

1. Porozumění textu

V této části budou žáci pracovat s výchozím textem a vyhledávat odpovědi na zadané otázky.

2. Hrajeme si s češtinou

V této části budou žáci řešit úkoly, které prokáží jejich cit pro český jazyk.

3. Slohová cvičení

Slohové úkoly ověří schopnost žáků vytvořit na základě instrukcí souvislý psaný text.

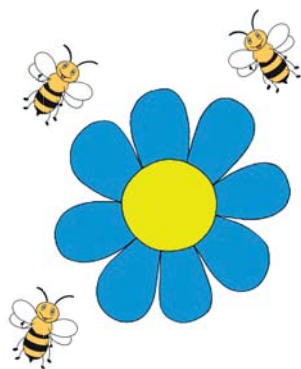
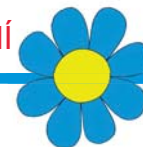
Časová náročnost soutěže je následující:

Část 1 a 2 celkem 60 minut

Část 3 60 minut

Vypracování může být rozděleno do dvou dnů v závislosti na dispozicích školy a žáků. Instrukce u jednotlivých úkolů jsou žákům vysvětleny adekvátním a srozumitelným způsobem. Pochopení zadání úkolu taktéž odráží jazykovou úroveň žáka v kompetenci porozumění. Žáci vypracují zadání sami, zásah vyučujícího či jakékoliv další osoby není povolen. Případná shoda ve vypracování žáků stejné školy bude komisí prozkoumána a řešena.

Vypracované formuláře laskavě oskenujte a zašlete nejpozději do 16. 5. 2021 na mailovou adresu: olympiada@csbh.cz. V rámci zamezení komplikací zašlete práci každého žáka v samostatném mailu. Dbejte prosím na to, aby všechny strany vypracování jednoho žáka byly zaslány v jednom mailu. Děkujeme za spolupráci.

Milé děti,
máte před sebou zadání úkolů olympiády v českém jazyce. Budete plnit úkoly, které jsou rozděleny do tří částí:

1. Porozumění textu
2. Hrajeme si s češtinou (na obě části 60 minut)
3. Slohové cvičení (60 minut)

Na úkoly se dobře soustřeďte, pracujte v klidu a přemýšlejte, než napíšete konečnou odpověď. Kromě psacích potřeb nejsou povoleny žádné další pomůcky. Před odevzdáním si své odpovědi pozorně zkontrolujte. Přejeme všem hodně štěstí. ☺

Část 1 – Porozumění textu

1. Přečti si první ukázkou a vypracuj úkoly a) až d), které najdeš pod textem.

Až

Až budu oheň, budu sálat,
až budu mustang, budu cválat,
až budu vítr, budu dout,
až budu loďka, budu
Až budu oko, budu koukat,
až budu kočka, budu ,
až budu voda, ztuhnu v led,
až budu orel, dám se v let.
Až budu ruka, budu hladit,
až budu hlava, budu radit,
až budu jabloň, rozkvetu,
až budu koště,
Až budu lampa, budu svítit,
až budu srdce, budu cítit,
až budu vlajka, budu vlát,
až budu člověk, budu rád.

Báseň Jiřího Žáčka ze sbírky *Odemyky zamyky*
Ilustrace: Vhrsti

Vysvětlivky:
mustang – divoký kůň

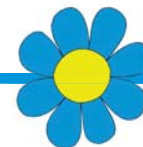
a) V básni chybí tři slova na konci veršů. Doplň je tak, aby se do básničky hodila smyslem a aby se rýmovala. Slova vepiš přímo do básně.

b) Co dělá oheň, když „sálá“? Co dělá mustang, když „cválá“?
Najdi ke slově odpovídající synonyma (slova stejného nebo podobného významu) a zapiš je.

Oheň sálá. = Oheň

Mustang cválá. = Mustang

c) Rozhodni, která možnost je správná a zaškrtni ji křížkem ☒.

- Básník si představuje, co v životě prožije.
- Básník vzpomíná, co v životě zažil.
- Básník nechce být člověkem.

d) Vyber z nabídky a označ křížkem ☒ spojku, která se svým významem nejvíce podobá spojce „až“. Ta se nachází v básni na začátku každého verše.

- jestliže
- jakmile
- aby
- než

2. Přečti si druhou ukázkou a vypracuj úkoly a) až c), které najdeš pod textem.

Kdybych nebyl mrtvej

Pantáta Tintěra se vypravil do lesa na dříví. Nechtělo se mu kácet celý strom, řekl si, že uřízne jen pár pořádných větví. Vyšplhal na spodní větev, posadil se na ni a dal se do řezání.

„Člověče, co blázníte?“ zavolal na něj kolemjdoucí. „Podřezávat si pod sebou větve... Spadnete na kokos!“

„Jak bych mohl spadnout, když se pevně držím?“ mávl rukou Tintěra a pokračoval v práci. Dřevo zaprašťelo, větev se zlomila a nešťastník žuchl rovnou na hlavu. Celý svět se s ním točí, andělíčky slyší zpívat.

„Neříkal jsem to?“ připomněl se kolemjdoucí.

„Vy jste prorok, pane, vy umíte předvídat, co se stane,“ pravil Tintěra, když se vzpamatoval, a uctivě se uklonil. „Prozradte mi, kdy umřu!“

„Až třikrát zakopnete,“ věští kolemjdoucí, který si řekl, že si z toho prostáčka vystřelí.

„A to já si dám pozor,“ vrtí hlavou Tintěra. „Nejsem dnešní!“

Ale jak táhl těžkou větev k domovu, zakopl o ni jednou, podruhé a ještě potřetí. Rozplácl se jak lívanec.

„Tak, a je po mně – sbohem světe!“ povídá. „Vstávat nebudu, však jsem se zaživa naběhal dost...“

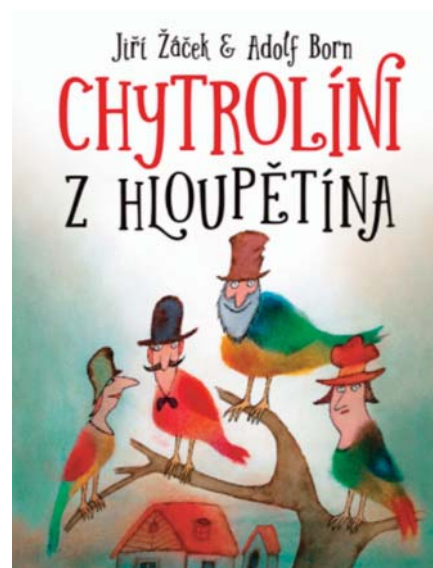
Tintěra leží na cestě a je mu příjemně... Ale z lesa se k němu blíží naložený vůz tažený koňmi.

„Uhni, člověče, nepřekážej!“ volá kočí. „Neválej se na cestě!“

„Copak můžu, když jsem mrtvej?!“ rozčiluje se Tintěra.

Ten prostáček si ze mě utahuje, pomyslel si kočí a švihl bičem.

„Jauvajs!“ ječí Tintěra. Nechce se mu čekat na druhou ránu, a tak vyskočí a utíká pryč. A při tom huláká, až se hory zelenají: „Kdybych nebyl mrtvej, já bych ti ukázal...“

Jiří Žáček z knihy Chytrolíní z Hloupětína, upraveno

a) Pravda nebo lež? Zaškrtni křížkem ×, zda je tvrzení pravdivé (ANO), nebo nepravdivé (NE).
Odpovědi najdeš v textu.

	ANO	NE
Kolemjdoucí Tintěru upozornil, že by si mohl ublížit.		
Větev se pod Tintěrou zlomila, protože byla suchá.		
Tintěra naložil těžkou větev na vůz a odvážel ji k domovu.		
Tintěra umřel.		

b) U následujících otázek označ křížkem ☒ správnou odpověď. Správně je vždy jen jedno řešení.

- Co znamená slovo „**kokos**“ ve větě „Spadnete na kokos!“?
 - kokosový ořech
 - hlava
 - zadek
- Co znamená v textu věta „**Točí se s ním celý svět.**“?
 - Má velkou radost.
 - Motá se mu hlava.
 - Je na kolotoči.
- Co umí „**prorok**“?
 - věštit budoucnost
 - štípat dříví
 - řídit vůz
- Co znamená v textu věta „**Ten chlap si ze mě utahuje.**“?
 - Válí se po zemi.
 - Překáží mi.
 - Dělá si ze mě legraci.
- Kterým slovním spojením bys mohl nahradit výraz „**prostáček**“?
 - chytrý člověk
 - hloupý člověk
 - nešťastný člověk
- Kolemjdoucí si z Tintěry „**vystřelil**“. Co vlastně udělal?
 - Střílel po něm z pušky
 - Napálil ho.
 - Shodil ho na zem.

c) Věta „**Je bledý jako stěna.**“ je přirovnání. Také v textu se nachází jedno přirovnání. Najdi ho a přepiš na následující řádek:

Část 2 – Hrajeme si s češtinou

1. Následující dvojice slov se liší délkou samohlásek a významem.

Použij slova ve větách tak, aby byl významový rozdíl viditelný. Tvar slov nesmíš měnit!

Příklad: *parky – párky*

parky: O víkendu byly pražské parky plné lidí.

párky: U stánku jsme si koupili grilované párky s hořčicí.

šipky – šípký:

šipky:

šípký:

pata – pátá:

pata:

pátá:

2. Také ve druhém cvičení budeš pracovat se slovy, která se sobě podobají, ale mají různý význam.

Skládají se ze stejných písmen, ale někdy se mohou psát dohromady, jindy zase odděleně.

Podívej se na následující dvě věty:

*V pokojíčku máme dvouposchodovou postel, já spím **nahoře** a moje sestra dole.*

*Praotec Čech se zastavil **na hoře** Říp.*

Vymysli a zapiš věty k následujícím dvojicím slov tak, aby byl rozdíl viditelný:

dopoledne – do poledne:

dopoledne:

do poledne:

okolo – o kolo:

okolo:

o kolo:

3. Paní učitelka se zeptala Honzika, co dělal o víkendu, a Honzík jí odpověděl:

„Jeli jsme se ségrou a s kámošema na supr vejlet. Máma nám dala každému 30 kaček, tak jsme si mohli koupit zmrzku a žvejkačku. Bylo to fakt skvělý!

Honzíkova odpověď obsahuje slova, která nepatří **do spisovného jazyka**. Můžeme je používat, když se bavíme s kamarádem nebo sourozencem, neměli bychom je však používat, když odpovídáme paní učitelce. Oprav Honzíkovy chyby a přepiš odpověď do spisovné češtiny.

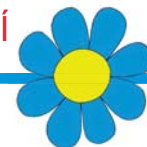
.....

.....

.....

.....

4. Znáš význam těchto rčení? Zaškrtni křížkem správnou odpověď u úkolů a) až d).

a) Je to na hlavu postavené.

- Je to naopak.
- Je to nesmysl.
- Je to těžké.

b) Padla mu do oka.

- Líbila se mu.
- Bouchla ho do oka.
- Zacláněla mu.

c) Poslouchá na půl ucha.

- Je téměř hluchý.
- Má špatně nasazená sluchátka.
- Nedává pozor.

d) Šlape si na jazyk.

- Má dlouhý jazyk.
- Špatně vyslovuje.
- Špatně chodí.

e) Co mají tato slova společného?

.....

5. Na každý řádek doplň libovolná písmena tak, aby vzniklo nové slovo. První a poslední písmeno je dané. Počet písmen není omezený.

Příklad: Kolen.....O

↓	K	Č	↑
	O	Á	
	L	L	
	Á	O	
	Č	K	

6. Napiš kořen slova „koláč“ a vysvětli, proč se tradiční české pečivo takto jmenuje?

.....

Část 3 – Slohové cvičení

Přečti si následující básničku o výstavě koček. Co se asi na výstavě stalo? Představ si, že jsi pes Broček, a povyprávěj svým psím kamarádům, co jsi na výstavě vyvedl. Tvé vyprávění by mělo mít 12–15 řádků.

Výstava koček

Vydal se jezevčík Broček
na výstavu vzácných koček.
Kočky však nebyly v kleci,
takže se děly zlé věci.
Jakmile Brok kočky zvětrí,
všechno lítá do povětří –
na výstavě natošup
nebyl z koček ani chlup
a dlouhé zástupy lidí
nechtěly vidět, co vidí.
Zmateně mrkaly očky,
Kdeže jsou ty vzácné kočky...?
A jeden pán nadává:
„Tohle je mi výstava!
Kde jsou kočky? Jsem zklamaný!“
Je tu jen pes – a uštvaný...!

Miloš Kratochvíl, Pes nám spadla: Bláznivé básničky

Ilustrace: Eva Sýkorová-Pekárková

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

9 _____

10 _____

11 _____

12 _____

13 _____

14 _____

15 _____